

Güzel Atlar Ülkesi

Kapadokya

Ülkemizin ortasında, jeolojik, oluşumu, coğrafik yapısı, kültürüyle, ürünleriyle bütün dünyanın ilgi odağı olan bir yayla var: Kapadokya. Asurlular zamanından beri değişerek günümüze ulaşmış bu sözcük “güzel atlar ülkesi” anlamına geliyor. Günümüzdeyse Aksaray, Nevşehir, Kayseri ve Niğde illerine yayılan, Avanos, Ürgüp, Göreme, Soğanlı, Ihlara, Güzelyurt, Derinkuyu, Kaymaklı, Hacı Bektaş, Gülşehir gibi yerleşimlerin bulunduğu, Kızılırmak, Melendiz çayı gibi akarsuların içinden akıp gittiği, Erciyes, Hasan Dağı ve Melendiz Dağı’yla çevrelenmiş eşsiz bir yer. Yeni taş çağından beri

Hitit, Frig, Pers, Helen, Roma, Bizans, Selçuklu ve Osmanlı gibi uygarlıkların yaşam sürdüğü Kapadokya bölgesi, bu uygarlıkların izlerini taşıyan eserlerle dolu. Eski çağlardan kalma bir yerleşim yeri olan Kültepe de bu bölgede bulunuyor.

Kapadokya yaylasının oluşumu, 10 milyon yıl önce başlamış. Toros dağlarının olduğu bu dönemde, Anadolu’da derin çatlaklar ve çökme alanları oluşmuş. Mağma, bu çatlaklardan yüzeye çıkarak Erciyes, Hasan Dağı, Melendiz gibi yanardağlarının oluşmasına yol açmış. Bu üç dağ, farklı zamanlarda yeryüzüne çıkan volkanik malzeme-

lerle kendiliğinden biçimlenmiş. Erciyes 3917, Hasan Dağı 3268, Melendiz Dağı 2963 metreye yükselmiş. Yanardağların püskürttüğü "tuf" denen volkanik malzeme ve lavlar çökmüş bölgelere doğru ilerleyerek, yaklaşık 100 – 150 metrelik bir tabaka oluşturmuş. Bu tabaka, daha önce oluşan tepe ve vadileri kaplamış ve bölgenin görünümünü bir yaylaya çevirmiş. Bölgede egemen olan kara iklimi, baharda eriyen karlar, yağmurlar, rüzgârlar ve nehirlerin etkisiyle, sürekli aşınmaya uğrayan Kapadokya günümüzdeki biçimini almış. Peri bacaları, vadiler, vadi yamaçlarında yağmur sularının oluşturduğu ilginç kıvrımlar ve farklı jeolojik oluşumların çeşitliliği, bölgenin her zaman ilgi çeken bir yer olmasını sağlayan doğal özellikleri. Vadilerde beyaz, sarı, pembe, gri, siyah gibi açık koyu renkleri görülebilir. Tüfler, beyaz ve sarı renkli yer yapılarını, lavlar da koyu renkli kayalar oluşturmuş. Bu iki volkanik malzemenin oluşturduğu renk zıtlığı günümüzde de çok belirgin.

Peri Bacaları Yok Olacak mı?

Vadi yamaçlarından inen sel sularının ve rüzgarların, tüflerden oluşan vadileri aşındırmasıyla oluşan peri bacalarına, bölgenin çeşitli yerlerinde rastlamak olası. Ancak bölgede, erozyonun neden olduğu aşınmalar günümüzde de sürüyor. Peri bacaları, bu aşınmalara karşı koyamayıp zaman içinde yıkılıyorlar. Yeni peri bacalarının oluşumuysa çok yavaş. Erozyon koşullarında bir değişim olmazsa, bu oluşumların tümüyle yok olma tehlikesi var.

Kapadokya'da Yaşayanlar Neler Yapıyor?

Kapadokya'nın doğal ve kültürel özellikleri, bölgede yaşayanların uğraşlarını da belirlemiş. Bölge halkının günümüzde de hâlâ süren uğraşları, bağcılık, çömlekçilik, halı – kilim dokumacılığı, el yapımı bebek üretimi ve bir tür mermer olan oniks taş işlemeciliği.

Bölgede çömlekçiliğin geçmişi Hititler'e kadar uzanıyor. Mezopotamya'dan ticaret yapmak için gelen Asurlular, Hititler'e çömlek yapmayı öğretmiş. Burada yaşayan öteki uygarlıklar da bu el sanatını sürdürmüşler. Çömlekleriyle ünlü Avanos ilçesi, hem Kızılırmak'ın getirdiği çamur hem de yakın çevredeki elverişli kil yatakları sayesinde seramik üretimi için çok uygun koşullara sahip. Çeşitli işlemlerden geçirilen yağlı kırmızı toprak, çömlek ustalarınca atölyelerde biçimlendirilir. Güneş almayan, zemini toprak olan bu atölyelerde, kapıya yakın, ışık alan bir duvar kenarına kurulan çömlek tezgâhına "çıkırık" denir. Aslında bir çarktan oluşan çıkırık, ayakla çevrilerek döndürülür. Çark üzerindeki çamur topağı, ustasının elinde kısa zamanda biçimlenerek, bardak, vazo, küp testi, çömlek gibi malzemelere dönüşür. Boyanan ya da cilalanan bu kaplar yeterince kuruduktan sonra 800 – 1200°C arasındaki sıcaklıklarda fırınlanır. Son yıllarda, Hitit ve Frig seramikleri gibi Anadolu'nun eski uygarlıklarından kalma eserleri de hediyelik eşya olarak üretiliyor. Ülkemizde ve dünyanın pek çok yerinde sevilen Avanos çömlekleri, bölgenin en önemli gelir kaynakları arasında.

Bölgede Bizans döneminden bu yana sürdürülen dokumacılık, yörede turizmin gelişmesiyle yeniden canlanmış. Ürgüp ve Avanos'ta halı, Kozaklı ve Gülşehir'deyse kilim dokumacılığı çok yaygın. Kök boyası kullanılarak dokunmuş eski halılarda çoğunlukla Selçuklu motifleri kullanılmış. Günümüzdeyse, halı dokunurken başka yörelere özgü motifler de kullanılıyor.

Kapadokya'nın günlük yaşamında taşların eskiden beri önemli bir yeri olmuş. Mimari yapıların yanı sıra süs eşyası da yapılan sarı, pembe, kırmızı, beyaz renklerdeki oniks mermerler, özellikle Hacıbektaş çevresinde bulunur. Oniks taşı işlemeciliği de bölgenin gelir kaynakları arasında yer alır.

Rengârenk, cıvıllı el yapımı bez bebekler bölgede üretilen bir başka yöresel eşya. Yalnızca Soğanlı Köyü'nde üretilen bu bebekler, köy halkı için önemli bir gelir kaynağı.

siyle karşı karşıya kalabilecekleri biliniyor. Peri bacaları üç farklı biçimde olabiliyor. Bunların ilki ucu açılmış kurşunkaleme benziyor. Bu tip peri bacalarına daha çok Göreme çevresinde rastlanıyor. İkinci grup peri bacalarının biçimiye mantara benziyor. Bunların bir kısmının üzerinde taş parçaları var ve koni biçimindeler. Onlara şapkalı peri bacaları da deniyor. Bunları, Ürgüp ve Gülşehir çevresinde görmek olası. Üçüncü grup peri bacalarıysa kenarları dik, tepesi sivri, çevresi yuvarlak olanlar. Farklı büyüklüklerde olan bu peribacalarınınysa Zelve ve Paşabağ çevresinde rastlanıyor. Peri bacaları, farklı renklerde de olabiliyorlar. Pembe Vadi ve Kızılçukur Vadisi adlarını bu renklerdeki peri bacalarından almışlar.

Yeraltı Kentlerinin Gizemli Dünyası

Bölgede bulunan yeraltı kentlerinin dünyada benzeri yok. Bu yeraltı kentleri, hava dolaşım tünelleri, güvenlik sistemleri, giriş ve çıkışlarda kullanılan ilginç yöntemleri, zemindeki kuyuları ve çöp toplama düzenekleriyle, günümüzde herkesi şaşırtmayı sürdürüyor. Yeraltı kentleri ilk çağlarda depremi ve yangını bol olan, kışı soğuk, yazı sıcak geçen, ağaçsız, ormansız bu coğrafyada insanın sorunlarını ne kadar güzel çözebildiğinin en iyi örneklerinden biri. Bu kentlerin ilk ne zaman yapıldıkları hâlâ tam olarak bilinmiyor. Arkeolojik araştırmalar, bunların bölgenin ilk yerleşimleri olduğunu söylüyor. Bu kentlerde yeni taş çağına, Hitlere, Friglere özgü izler bulunuyor. Ancak, yeraltı kentlerinin yalnızca tehlike anında sığınılan mı,

Güvercinlerin de Evi Var!

Güvercinlere ev yapmak, Kapadokya Bölgesi'ne özgü ve geçmişten kalma bir durum. Bölgedeki güvercin evlerinin 18. – 20. yüzyıl arasında yapıldığı tahmin ediliyor. Bu evlerin yapılma amacı, güvercinlerin gübelerini toplamak. Yöre çiftçileri, bağ ve bahçelerde verimi artırmak için güvercin gübresi kullanırlarmış. Bu amaçla da güvercinlerin sık sık uğrayıp gübelerini bırakabilecekleri yerler yapmayı düşünmüşler. Güvercinlikler, bölgedeki yumuşak kayalarda bulunan, 5 – 10 metre kareyi geçmeyen odacıklara kuşların tünemesi ve yumurtlaması için küçük oyuklar açılarak yapılmış. Bu evler, bazı yerlerde ahşap ya da çinko malzemelerle de desteklenmiş. Güvercinliklerin dış yüzeyi, yapıldıkları dönemin geleneklerine ve toplumsal yaşamına uygun olarak süslenmiş. Süslemede kullanılan boyalar da ağaçlar, çiçekler, yabani otlar ve demir oksit içeren topraktan elde edilmiş. Bölgedeki güvercinlikleri Uçhisar'ı çevreleyen vadilerde, Göreme – Kılıçlar ve Güllüdere, Ürgüp – Üzengi, Ortahisar - Balkan Deresi ve Kızılçukur, Nevşehir yakınlarındaki Çat'la Kayseri sınırları içindeki Soğanlı vadilerinde görmek olası.

yoksa sürekli yaşam sürülen yerler mi oldukları henüz çözülememiş bir sır. Bu kentlerin, bölgede yaşayan her uygarlıkça kullanılmış ve genişletilmiş olmaları yüzünden, yapılış tarihleri kesin olarak saptanamıyor. Sayıları 200'e yaklaşan bu kentlerin en bilinenleri Kaymaklı, Derinkuyu, Ma-

Bölgede görülmesi gereken Uçhisar Kalesi, Kızılçukur Vadisi, Ortahisar, Zelve, Paşabağları, Çavuşin, Ihlara Vadisi, Soğanlı Vadisi, Güvercinlik Vadisi doğal güzellikleriyle öne çıkan yerler. Göreme Açık Hava ve Müzesi ve çevresiye dünya mirası kabul edilmiş bir bölge.

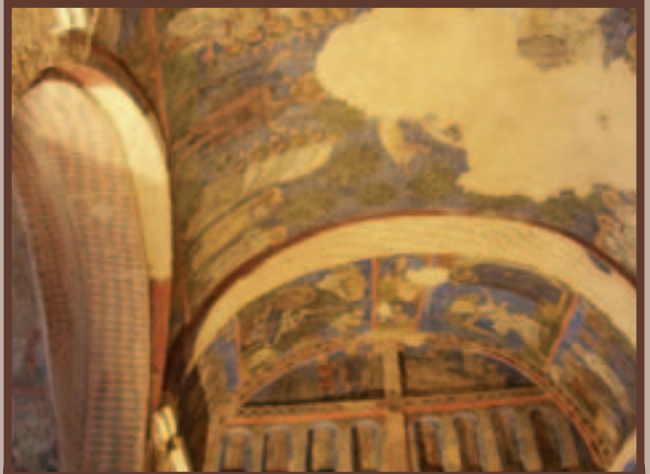
Kapadokya'da turist olmak çok eğlenceli. İsterseniz balonla bütün vadinin üzerinde dolaşarak, kuşbakışı görünüşünü izleyebilir, isterseniz de at sırtında, doğal güzelliklerin içinde gezerek görebilirsiniz. Vadilerin içinde yapacağınız uzun yürüyüşlerse hem spor yapmanızı hem de bulunduğunuz yerle iç içe olmanızı katkı sağlar. Bölgede gezerken yöreye özgü ürünler satınalıp, yöresel yemeklerin tadına da bakabilirsiniz.

zı, Özlüce, Özkonak, Tatlarin, Kurugöl ve Gökçetoprak yeraltı kentleridir.

Nevşehir – Niğde karayolu üzerindeki Derinkuyu yeraltı kenti, yeraltında yaklaşık 85 m derinliğe kadar uzanır. İçinde ahır, kiler, yemekhane, kilise, şırhane olarak kullanılan bölümler bulunur. Bu birimlere hemen her yeraltı kentinde rastlanır.

Derinkuyu Yeraltı Kenti'nden bir görünüm.

Acigöl – Topada Yazıtı, Civelek Mağarası, Çeç Tümülüsü, Kapadokya Tabletleri ve Kaya Mezarları ilk çağın izlerini taşıyan kalıntılar. Ayrıca bölgede bulunan höyükler, yeraltı kentleri manastırlar, kiliseler, şapeller, kaleler, külliyeler, camiler, kervansaraylar, çeşmeler burada yaşam süren uygarlıkların, günümüzde bile ayakta kalan eserleri.

Kaymaklı gibi bazı yeraltı kentlerinin çeşitli bölümleri, günümüzde de yöre halkı tarafından kiler, depo, ahır olarak kullanılıyor.

Serpil Yıldız

Kaynaklar

<http://www.kapadokyanet.com/>

<http://www.cappadociaonline.com/maptr.html>

<http://www.silkroadhotels.com/trk/cityofmonth/cityofthethmonth.htm>